

**Щотижнева аналітична записка №35
стосовно змін законодавства у сфері економіки і фінансів, які мають
вплив на імплементацію Україною acquis ЄС, за період з 09 жовтня
до 15 жовтня 2023 року**

За період з 09 жовтня 2023 року до 15 жовтня 2023 року:

- ✓ Президентом України ухвалено 15 документів, з них **13 указів та 2 розпорядження**;
- ✓ Кабінет Міністрів України ухвалив 24 нормативно-правових актів (НПА), з них **9 постанов та 15 розпоряджень**;
- ✓ Правління Національного Банку України ухвалило **1 рішення**;
- ✓ у Верховній Раді України зареєстровано 25 ініціативи, з них **23 законопроекти та 2 проекти постанов**, Кабінетом Міністрів України ініційовано **3 законопроекти**, народними депутатами України ініційовано **20 законопроектів та 2 проекти постанов**.

**Перелік законодавчих актів, що були ухвалені за період з 09 жовтня до
15 жовтня 2023 року із зазначенням, які acquis ЄС імплементуються такими
законодавчими актами.**

□ [Проект Закону України №10148 “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за порушення вимог законодавства про безпеку та здоров’я працівників на роботі”](#) від 13.10.2023

Забезпечує виконання статей 419, 424 Глави 21 «Співробітництво у галузі зайнятості, соціальної політики та рівних можливостей» розділу V «Економічне та галузеве співробітництво», статей 426, 427 Глави 22 «Громадське здоров’я» Розділу V «Економічне та галузеве співробітництво», Додатків XL, XLI Угоди про Асоціацію та імплементує положення:

[Регламенту \(ЄС\) 2021/522 Європейського Парламенту та Ради від 24 березня 2021 року](#) про створення Програми дій Союзу в галузі охорони здоров’я («Програма EU4Health») на період 2021-2027 років та про скасування Регламенту (ЄС) № 282/2014;

[Директиви 2000/54/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 18 вересня 2000 року](#) про захист працівників від ризиків, пов’язаних із впливом біологічних агентів на роботі (сьома окрема директива у значенні статті 16 (1) Директиви 89/391/ЄЕС);

[Директиви Ради 89/391/ЄЕС від 12 червня 1989 року](#) про запровадження заходів для заохочення покращення безпеки та здоров’я працівників на роботі.

□ [Проект Закону України №10147 “Про безпеку та здоров’я працівників на роботі”](#) від 13.10.2023

Забезпечує виконання статей 419, 424 Глави 21 «Співробітництво у галузі зайнятості, соціальної політики та рівних можливостей» розділу V «Економічне та галузеве співробітництво», статей 426, 427 Глави 22 «Громадське здоров’я» Розділу V «Економічне та галузеве співробітництво», Додатків XL, XLI Угоди про Асоціацію та імплементує положення:

[Регламенту \(ЄС\) 2021/522 Європейського Парламенту та Ради від 24 березня 2021 року](#) про створення Програми дій Союзу в галузі охорони здоров'я («Програма EU4Health») на період 2021-2027 років та про скасування Регламенту (ЄС) № 282/2014;

[Директиви 2000/54/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 18 вересня 2000 року](#) про захист працівників від ризиків, пов'язаних із впливом біологічних агентів на роботі (сьома окрема директива у значенні статті 16 (1) Директиви 89/391/ЄЕС);

[Директиви Ради 89/391/ЄЕС від 12 червня 1989 року](#) про запровадження заходів для заохочення покращення безпеки та здоров'я працівників на роботі;

[Імплементативного Рішення Комісії 2018/945/ЄС від 22 червня 2018 року](#) щодо інфекційних захворювань та пов'язаних із ними особливих проблем охорони здоров'я, які повинні охоплюватися епідеміологічним наглядом, а також щодо відповідних визначень випадків.

□ [Проект Закону України №10130 “Про внесення змін до Закону України “Про публічні закупівлі” щодо використання правозастосовної практики Європейського Союзу”](#) від 09.10.2023

Направлений на забезпечення виконання **Статей 150, 153 Глави 8 “Державні закупівлі” Розділу IV «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею», додатків XXI-B, XXI-C, XXI-D, XXI-E Угоди про асоціацію** щодо норм:

[Директиви 2014/24/ЄС від 26 лютого 2014 року](#) про державні закупівлі та скасування Директиви 2004/18/ЄС;

[Директиви 2014/25/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 26 лютого 2014 року](#) про закупівлі суб'єктами господарювання, що працюють у секторах водопостачання, енергетики, транспорту та поштових послуг, та про скасування Директиви 2004/17/ЄС;

[Директиви Ради 89/665/ЄЕС від 21 грудня 1989 року](#) про координацію законів, підзаконних актів та адміністративних положень, що стосуються застосування процедур перегляду при укладанні контрактів на державні поставки та виконання громадських робіт;

[Директиви Ради 92/13/ЄЕС від 25 лютого 1992 року](#) про координацію законів, підзаконних актів та адміністративних положень, що стосуються застосування правил Співтовариства щодо процедур закупівель суб'єктів господарювання, які працюють у секторах водопостачання, енергетики, транспорту та телекомунікацій.

□ [Проект Закону України №10131 “Про внесення змін до деяких Законів України щодо використання правозастосовної практики Європейського Союзу”](#) від 09.10.2023

Направлений на забезпечення виконання **Статті 258 “Державні монополії” Частини 1 “Антиконкурентні дії та злиття”, Статей 262, 263, 264, 267 Частини 2 “Державна допомога” Глави 10 «Конкуренція» Розділу IV «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» Угоди про асоціацію** щодо імплементативних норм статей 107 - 109 Розділу 2 “Допомога, надана державою” Договору про функціонування ЄС;

[Регламенту Комісії \(ЄС\) N 651/2014 від 17 червня 2014 року](#) про визнання певних категорій допомоги сумісними з внутрішнім ринком у застосуванні статей 107 і 108 Договору про функціонування Європейського Союзу;

[Регламенту Ради \(ЄС\) 2015/1589 від 13 липня 2015 року](#) що встановлює детальні правила застосування статті 108 Договору про функціонування Європейського Союзу.

□ [Проект](#) Закону України №10143 “Про внесення змін до Кодексу України з процедур банкрутства та інших законодавчих актів України щодо імплементації Директиви Європейського парламенту та Ради Європейського Союзу 2019/1023 та запровадження процедур превентивної реструктуризації” від 12.10.2023.

Направлений на забезпечення виконання Статей 262, 264, 267 Частини_2 “Державна допомога” Глави 10 «Конкуренція», статті 379 Глави 10 “Політика у сфері промисловості та підприємництва” Розділу IV «Торгівля і питання, пов’язані з торгівлею» [Угоди про асоціацію](#) щодо імплементації норм статей 107 - 109 Розділу 2 “Допомога, надана державою” Договору про функціонування ЄС,

[Меморандуму](#) про взаєморозуміння між Україною як Позичальником та Європейським Союзом як Кредитором (щодо Інструменту надання підтримки Україні на 2023 рік (макрофінансова допомога +) на суму до 18 мільярдів євро;

[Директиви](#) Європейського парламенту та Ради Європейського Союзу 2019/1023 від 20 червня 2019 року про превентивну реструктуризацію, погашення заборгованості та дискваліфікацію, а також про заходи щодо підвищення ефективності процедур, пов’язаних з реструктуризацією, неплатоспроможністю та погашенням заборгованості, та про внесення змін до Директиви (ЄС) 2017/1132 (Директива про реструктуризацію та неплатоспроможність).

□ [Закон України](#) №3384-ІХ “Про внесення змін до деяких законів України про визначення порядку подання декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, в умовах воєнного стану” від 20 вересня 2023 року.

Закон забезпечує виконання Статті 3 Розділу I “Загальні принципи” та Статті 14 “Верховенство права та повага до прав людини і основоположних свобод” Розділу III “Юстиція, свобода та безпека” [Угоди про асоціацію](#) в яких боротьба з корупцією визначена одним із головних принципів для посилення відносин між сторонами та одним із пріоритетних напрямів співробітництва та виконання зобов’язань, узятих Українською стороною згідно з [Листом пронаміри Уряду України та Національного банку України до Міжнародного валютного фонду від 24.03.2023 та Меморандуму про економічну та фінансову політику від 24 березня 2023 року](#), укладеного між Україною та Міжнародним валютним фондом щодо прийняття закону, який відновить зобов’язання державних службовців (безпосередньо не залучених до мобілізаційних та військових зусиль) подавати та розкривати декларації про свої активи під час воєнного стану та відновить функцію Національного агентства з питань запобігання корупції щодо перевірки декларацій про активи.

Детальний аналіз впливу проекту Закону України “Про внесення змін до Кодексу України з процедур банкрутства та інших законодавчих актів України щодо імплементації Директиви Європейського парламенту та Ради Європейського Союзу 2019/1023 та запровадження процедур превентивної реструктуризації”.

□ [Проект](#) Закону України №10143 “Про внесення змін до Кодексу України з процедур банкрутства та інших законодавчих актів України щодо імплементації Директиви Європейського парламенту та Ради Європейського Союзу 2019/1023 та запровадження процедур превентивної реструктуризації” від 12.10.2023.

Законопроект направлений на забезпечення виконання **Статей 262, 264, 267** Частини_2 “Державна допомога” Глави 10 «Конкуренція», статті 379 Глави 10 “Політика у сфері промисловості та підприємництва” Розділу IV «Торгівля і питання, пов’язані з торгівлею» Угоди про асоціацію щодо імплементації норм статей 107 - 109 Розділу 2 “Допомога, надана державою” [Договору про функціонування ЄС](#);

[Меморандуму](#) про взаєморозуміння між Україною як Позичальником та Європейським Союзом як Кредитором (щодо інструменту надання підтримки Україні на 2023 рік (макрофінансова допомога +) на суму до 18 мільярдів євро;

[Директиви Європейського парламенту та Ради Європейського Союзу 2019/1023 від 20 червня 2019 року](#) про превентивну реструктуризацію, погашення заборгованості та дискваліфікацію, а також про заходи щодо підвищення ефективності процедур, пов’язаних з реструктуризацією, неплатоспроможністю та погашенням заборгованості, та про внесення змін до Директиви (ЄС) 2017/1132 (Директива про реструктуризацію та неплатоспроможність).

Проект Закону України «Про внесення змін до Кодексу України з процедур банкрутства та інших законодавчих актів України щодо імплементації Директиви Європейського парламенту та Ради Європейського Союзу 2019/1023 та запровадження процедур превентивної реструктуризації» розроблено на виконання умов укладеного 16 січня 2023 року Меморандуму про взаєморозуміння між Україною як Позичальником та Європейським Союзом як Кредитором (щодо Інструменту надання підтримки Україні на 2023 рік (макрофінансова допомога +) на суму до 18 мільярдів євро з метою вдосконалення законодавства України з урахуванням основних принципів Директиви Європейського Союзу 2019/1023 про рамки превентивної реструктуризації, про списання боргу та дискваліфікацію, про заходи для підвищення ефективності процедур, пов’язаних з реструктуризацією, неплатоспроможністю та списанням боргу.

Пунктом 3 критеріїв структурних реформ розділу «Б» підрозділу «Макрофінансова стабільність» однією з умов отримання траншів згідно з додатком I до [Меморандуму](#) визначено вдосконалення процедур банкрутства юридичних осіб (корпоративного банкрутства) та фізичних осіб (індивідуального банкрутства) шляхом підготовки законодавства, яке дозволяє юридичним та фізичним особам повне погашення боргу відповідно до основних принципів Директиви ЄС 2019/1023.

На сьогодні законодавство України містить низку законодавчих актів, які регулюють питання реструктуризації та превентивних заходів запобігання банкрутству, норми яких в загальних рисах враховують положення Директиви ЄС 2019/1023.

Кодекс України з процедур банкрутства містить положення, що передбачають можливість повного погашення боргу боржником – фізичною особою. Зокрема, відповідно до частини третьої статті 124 Кодексу план реструктуризації боржника – фізичної особи затверджується господарським судом та містить положення про заходи, спрямовані на покращення майнового стану боржника та задоволення вимог кредиторів.

У разі закриття провадження у справі про неплатоспроможність у зв’язку з виконанням плану реструктуризації боргів настають наслідки щодо звільнення фізичної особи – боржника від боргів. Для юридичних осіб нормами Кодексу передбачено можливість вжиття заходів щодо запобігання банкрутству, а також визначено умови проведення процедури санації боржника до відкриття провадження у справі про банкрутство (далі – **досудова санація**).

Хоча положення національного законодавства враховують окремі положення Директиви ЄС 2019/1023, однак **відмінності їх правового регулювання залишаються значними**. Норми Кодексу

щодо проведення процедури досудової санації не встановлюють чіткої процедури їх застосування, містять протиріччя з іншими положеннями Кодексу, не встановлюють чітких гарантій для боржника та кредиторів, які б забезпечували здійснення процедури санації до відкриття провадження у справі про банкрутство. Зазначені недоліки національного законодавства є однією з ключових причин того, що процедура досудової санації фактично залишилась недієвим способом врегулювання заборгованості та станом на даний час з моменту введення в дію Кодексу господарськими судами затверджено всього орієнтовно до десяти планів санації до відкриття провадження у справі про банкрутство (точна інформація відсутня у зв'язку з тим, що відповідна інформація згідно законодавства не обліковується державним органом з питань банкрутства, що у тому числі й виправляється зазначеним законопроектом).

Директивою 2019/1023 передбачено, що саме превентивні заходи, які є значно менш тривалими та дорогими в порівнянні з процедурами банкрутства, повинні стати основними механізмами щодо недопущення неплатоспроможності боржників.

Також існують значні відмінності між чинним правовим регулюванням досудової санації та превентивними заходами згідно Директиви ЄС 2019/1023. Перш за все, досудова санація на відміну від превентивних заходів згідно Директиви ЄС 2019/1023, по суті є механізмом примусу кредиторів до реструктуризації, оскільки жодним чином не встановлює порядку здійснення комунікації між кредиторами і боржником щодо заходів з відновлення платоспроможності, а внесення змін до плану досудової санації після початку процедури є фактично неможливим.

Директива ЄС 2019/1023 ставить акцент саме на **здійснення комунікації між боржником та кредиторами** та саме як наслідок цієї комунікації й повинен бути підготовлений **план реструктуризації**, який виноситься на схвалення кредиторів.

Крім цього, в чинній процедурі досудової санації участь арбітражного керуючого перебуває в прямій залежності від волі боржника та розпочинається лише після затвердження судом плану досудової санації.

Директивою ЄС 2019/1023 визначені конкретні випадки, коли **участь фахівця у сфері реструктуризації є обов'язковою**, у тому числі на ранній стадії процедури відразу після звернення боржника до суду, та його призначення здійснюється за поданням кредиторів, що дозволяє кредиторам не лише забезпечувати контроль над процесом розробки плану реструктуризації, а й отримувати інформацію про порушення боржником обмежень, які запроваджуються на час розробки та схвалення плану реструктуризації.

Також, Кодекс абсолютно не враховує **вимоги Директиви ЄС 2019/1023** щодо:

- порядку отримання та захисту так званого «проміжного» і «нового» фінансування (залучення боржником коштів для здійснення процедури реструктуризації та виконання плану реструктуризації);
- участі працівників боржника в процедурі реструктуризації та їх права;
- участі учасників (акціонерів) в процедурі реструктуризації;
- забезпечення прав боржника для проведення процедури реструктуризації (заборона відкриття провадження у справі про банкрутство, зупинення вчинення виконавчих дій, зупинення стягнення на активи боржника під час проведення переговорів з кредиторами);
- забезпечення прав кредиторів (право на отримання інформації про фінансово-господарський стан боржника і його діяльність, призначення фахівця у сфері реструктуризації, припинення процедури реструктуризації у випадку зловживань боржника, перевірки судом порядку формування класів кредиторів та розміру вимог кредиторів, не впровадження чи припинення дії заборон на стягнення майна боржника чи вчинення виконавчих дій, право на звернення до суду з заявою про відкриття

провадження у справі про банкрутство боржника тощо);

- недопущення зловживання кредиторами своїми правами щодо схвалення плану реструктуризації за умови, якщо такий план є економічно вигідним порівняно з процедурою банкрутства або відсутності такого плану та забезпечення реструктуризації зобов'язань добросовісних боржників.

Крім цього, Директивою ЄС 2019/1023 встановлено **обов'язки відповідних органів державної влади (державного органу з питань банкрутства)** бути не лише статистом щодо кількості процедур, а надавати практичну допомогу, зокрема суб'єктам малого та середнього підприємництва, в питаннях проведення реструктуризації (розробка механізмів раннього виявлення неплатоспроможності боржників, типових документів, рекомендацій тощо).

Директива ЄС 2019/1023 присвячена не лише безпосередньо процедурі превентивної реструктуризації, а й іншим окремим аспектам процедур банкрутства, зокрема, забезпечення **недопущення зловживання правами сторін справи через кредиторів**, пов'язаних з боржником, забезпечення заставним кредиторам **права на звернення стягнення на предмет застави після завершення строку дії мораторію**.

Однією з цілей впровадження Директиви ЄС 2019/1023 є уніфікація відповідного законодавства країн-членів ЄС задля запровадження **єдиних правил проведення превентивної реструктуризації** на всій території ЄС, що вимагає від України, як кандидата на членство в ЄС здійснення належної та якісної імплементації Директиви ЄС 2019/1023 в національне законодавство України.

Проектом Закону пропонується внести зміни до Кодексу України з процедур банкрутства, Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Законів України «Про виконавче провадження», «Про судовий збір», «Про банки і банківську діяльність», «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень», «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки», «Про страхування», статті 34 Закону України «Про виконавче провадження», **«Про фінансову реструктуризацію»**.

У сфері правового регулювання діють положення **Кодексу України з процедур банкрутства, Господарського процесуального кодексу України та Господарського кодексу України**. Реалізація проекту Закону **не потребує фінансування з державного чи місцевих бюджетів**.

Реалізація проекту Закону забезпечить гармонізацію законодавства України і права ЄС у відповідній сфері правового регулювання та матиме наслідком надання доступу економічно активним підприємствам, які мають фінансові труднощі, до дієвих рамок превентивної реструктуризації, що забезпечать можливість продовжувати їхню господарську діяльність.

Автор: Ярослав Сидорович